

Hei uusi mahdollinen kasvattaja

Icehearts toimintamalli on kehitetty Vantaalla 1990-luvulla. Toimintamalli kehitettiin ennaltaehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Työkalunamme on urheilu ja liikunta.

Toimintamalli alkoi vaatimattomasti aikeena auttaa tukea tarvitsevia lapsia selviämään elämästä ja sen kolhuista. Seuran perustamisen taustalla oli huomio, että huostaan otetuista nuorista harvoilla oli takanaan lapsena alkanut ja pitkäkestoinen urheiluharrastus. Nuorilla huostaan otetuilla taas oman elämän suunnittelu ja selviäminen elämästä ja sen haasteista oli hankalaa. Opiskelu, itsestään huolehtiminen, työnteko, kiinnittyminen toisiin ihmisiin ja sosiaalinen kyvykkyys olivat ongelmallisia. Nämä ongelmat johtivat usein sijoituksesta huolimatta vakaviin päihde- ja mielenterveydellisiin ongelmiin, opintojen keskeyttämiseen, itsestään ja muista huolehtimattomuuteen sekä vieraantumiseen yhteiskunnasta ja sen toiminnasta.

Kasvattajan ominaisuuksista

Icehearts kasvattajaksi ryhtyvä ja pitkäksi aikaa sitoutuva mies on lapselle toivo. Mukaan joukkueeseen valittavat pojat ovat elämänsä ensimmäisten kuuden vuoden aikana jääneet vaille riittävää tukea molemmilta vanhemmiltaan jostain syystä. Useat mukaan valittavista pojista kärsii vakavistakin hahmottamisen häiriöistä ja heidän sosiaalinen osaamisensa on osin olematonta. Tämä osaltaan tekee heidän kanssaan työskentelemisen haastavaksi ja kiintymisen heihin aikaa vieväksi. Kasvattaja tekee työtään oman persoonallisuutensa avulla puuttuen sekä ongelmiin että iloa herättäviin tapahtumiin lapsen elämässä. Tärkein kasvattajan tehtävä on olla lapsiryhmälle ja yksittäiselle lapselle kiintymyksen ja luottamuksen arvoinen.

Kasvattajaksi ryhtyminen on lupaus kaikille lapsille olla ja elää heidän rinnallaan 12 vuoden ajan. Tänä aikana kasvattajan on luotettava siihen, että hän kykenee muuttamaan lapsen elämän laadullisen suunnan. Tähän tarvitsemme positiivisen asenteen, tunteita, tiukkuutta, välittämistä, puuttumista, arvokkuutta, tasapuolisuutta, rakkautta, läheisyyttä, reiluuutta, arvoja, esimerkillisyyttä, pitkäjänteisyyttä, läsnäoloa ja oman, suomalaisen, arvopohjan välittämistä lapsille. Kasvattaja omaksukoon ja välittäköön lapselle ajatuksen. Minä olen täällä teitä varten.

Minä olen täällä teitä varten. Ensi tapaaminen jokaisena päivänä ja jokaisen pelaajan kanssa on tärkeä. Tervehdi kaikkia saapuvia ilolla ja lämmöllä. Katsekontaktin vaatiminen lapselta tuo tapaamiseen rehellisyyden ja aitouden tunteen. Kohtaavan katseen avulla kasvattaja kykenee omaksumaan lapsen henkisen voiman päivän alkaessa.

Kasvattaja on suuri osa lapsen elämää toiminnan kolmen ensimmäisten vuosien aikana. Tämä jakso on lapsille aika kiintyä kasvattajaan. Samana aikana kasvattaja saa kiintyä pelaajiin. Kasvattajalla on aikaa tutustua lapsiin ja heidän perheisiin. Lapsille täytyy antaa oikeus vastavuoroiseen mahdollisuuteen tutustua kasvattajaan ja tämän perheeseen. Kasvattaja voi vaikkapa kutsua lapset kotiinsa viettämään hänen syntymäpäivää ja jakaa vaikkapa kaikille lapsille pienet lahjat. Kiintymyssuhteen luomisessa on tärkeä tehdä suhteesta kaksipuolinen. Kasvattajalla on oikeus kiintyä ja kasvattajaan on oikeus kiintyä.

Työnkuvaus suurin piirtein

Toiminta alkaa lasten käydessä esikoulua. Kasvattaja tekee suunnitelman yhdessä alueen erityislastentarhanopettajan kanssa, jonka avulla hän toimii päiväkodeissa lapsiryhmien tukena liikuttamalla lapsia eri päiväkodeissa ja koulujen esiopetusryhmissä. Tämän ensimmäisen toimintavuoden aikana kasvattaja valikoi yhdessä päiväkotien henkilöstön avulla joukkueen ydinryhmän liikunnallisen toimen ohella.

Toiminnan toisena vuonna kasvattaja siirtyy kouluun ryhmän kanssa. Hän tukee opettajia, koulua, oppilaita ja heidän perhettään. Perusopetuksen aikana kasvattaja järjestää kohdennettua iltapäivätoimintaa mukaan valituille lapsille. Kasvattaja osallistuu oppilaiden opetussuunnitelman tekoon, oppilashuoltoryhmän kokouksiin mikäli pelaajien asioista on kyse, lasten opetuksen järjestämiseen ja suunnittelemiseen. Hän ohjaa ja opettaa lapsiryhmää koulun jälkeen liikunnallisina menetelmin. Tänä aikana kasvattaja antaa lapsille mahdollisuuden kiinnittyä ryhmään ja itseensä. Hän opettaa pojille sääntöjä, toisten kunnioittamista ja varjelee lasten koskemattomuutta. Tämä on aikaa vievää ja raskasta. Pojat eivät ole tottuneet sääntöihin eivätkä varsinkaan siihen, että niiden noudattamista valvotaan tarkasti. Sääntöjen määrä on oltava pieni. ei saa kiusaa, ei saa lyödä. Kaikenlainen epäsosiaalinen käytös vaatii muutaman ensimmäisen vuoden aikana suunnattoman määrän puuttumista ja kieltämistä. Jokainen ongelma on selvitettävä lasten kanssa. Ongelma on sellainen juttu joka tuottaa itselleen tai toisille mielihäiriötä tai kipua. Epäsosiaalisessa käytöksessä tulee alussa noudattaa nollatoleranssia. Ensimmäiset 3-4 vuotta ryhmän kanssa ovat tosi intensiivistä aikaa. Aika on kasvattajalle raskasta. Maalina on, että lapset oppivat luottamaan kasvattajaan. Kannattaa välttää lupaamista yhtään asiaa, jota ei pysty toteuttamaan. Kiirettä ei ole mihinkään, sillä valmentamisen aika tulee myöhemmin. Kasvattajan tarvitsee olla vain turvallinen aikuinen.

Alakoulun jälkimmäisellä puoliskolla joukkuetta voidaan täydentää. Ryhmän sosiaalinen kantokyky on kasvanut ja toiminnan koodisto on alkuperäiselle ryhmälle selvä. Uuden pelaajan on helppo liittyä mukaan. Kasvattaja ei enää järjestä omalle ryhmälleen jatkuvaa toimintaa koulun iltapäivässä. Hän auttaa uusia kasvattajia tarpeen mukaan. Oman ryhmän poikien kanssa painopiste ryhmän osalta siirtyy harrastettavan lajin hienouksien opettamiseen ja oppimiseen. Joukkue aloittaa tai jatkaa pelejä liiton järjestämissä sarjoissa ja osallistuu turnauksiin. Harjoitusten pitoa voi kokeilla ilta aikaan. Kasvattajan perhe- ja lapsi työ muuttuu. Hän osallistuu tarpeen mukaan neuvotteluihin sosiaali- ja sivistystoimen kanssa perheen tukena.

Ryhmän kanssa tekemisen lisäksi kasvattaja osallistuu seuran yhteydessä yhdessä sovittuihin tekemisiin. Tällaisia ovat markkinointi, koulutus, varainhankinta, dokumentointi ja muut sovitut asiat. Kasvattajalla on myös mahdollisuus kouluttaa itseään seuran toiminnan kehittämiseksi ja verkostoitumisen edistämiseksi. Seuran edustaminen kuuluu myös toimeen.

Alakoulusta yläkouluun

Tämä on toinen nivelvaihe, jonka kasvattaja ohittaa yhdessä ryhmän kanssa. Lasten koulunkäynnin tukeminen jatkuu ja tuki saattaa olla monelle tarpeen edelleen koulunkäynnissä. Pelaajat ovat onnistuneessa prosessissa tähän mennessä syvästi sitoutuneet kasvattajaan. Toimintamallin mukaiset normit käyttäytymisessä on koko ryhmän tiedossa. Pelaajat kunnioittavat kasvattajaa ja ovat valmiita kuuntelemaan ja ottamaan vastaan kasvattajan ohjeita ja apua. Koulussa kasvattaja voi olla mukana retkillä ja toiminnassa konsultoivana tahona.

Poikien elämässä tapahtuu kolmen yläkouluvuoden aikana merkittäviä muutoksia. Suurin osa pojista kasvaa lopullisiin fyysisiin mittoihin. Murrosikä tekee heistä miehiä. Pojat aloittavat seurustelusuhteita. Kodin merkitys pienenee lapsen elämässä ja sen ulkopuolinen elämä saa enenevästi merkitystä heidän elämässä. Pojille pitää järjestää sukupuoli- ja päihdevalistusta. Kasvattaja on tässä kokoava ja läsnä oleva taho, joka järjestää oikeat asiantuntijat opastamaan poikia. Murrosikä on lapsen tahaton mutta äänekäs ajanjakso irrottautua omista vanhemmistaan ja kodeistaan. se on helpompaa, jos tekee sen tunteella eli voimakkaasti. Kasvattajalla haasteita tässä vaiheessa tuovat nuorten päihdekokeilut. Asioista on keskusteltava ajoissa. Toimintamallissa päihdeettömyys on kehittynyt koskemaan kaikkia Icehearts tapahtumia, joissa on alaikäisiä lapsia paikalla. Tämä tukee lapsen mahdollisia valintoja omassa elämässään. Kasvattajalla on esimerkkinä suuri rooli.

Pelaaminen

Pelaaminen ja harjoittelu ovat lapsille näyttöjä. He näyttävät osaamistaan ja kehittävät taitojaan saadakseen itselleen tärkeät vanhemmat huomaamaan oman tarpeellisuutensa ja kyvykkyytensä. Kasvattaja on usein näiden näyttöjen vastaanottaja ja yhdessä etsijä. Jokaiselle Icehearts pelaajalle luvataan toiminnan alussa yhdenvertaiset mahdollisuudet antaa näyttöjään joukkueessa. Pelaajien kehittymisen mittarina Icehearts toiminnassa käytetään pelaajan omaa kehittymistä paitsi pelissä myös sosiaalisissa taidoissa ja kyvyissä pitää huolta sekä itsestään että muista joukkueen pelaajista ja myöhemmin muista ihmisistä. Icehearts joukkue ei tule koskaan näillä toimintatavoilla menestymään pelaavana joukkueena, mutta he pärjäävät elämässään. Joukkueesta voi nousta muutamia lahjakkaita liikkujia ja työnteon nuorena oppineita pelaamaan seuroissa, joissa kilpailu toimii kannustimena ja joissa pelaajan omat ominaisuudet sekä taidot ratkaisevat pelattujen minuuttien määrän. Tämän Icehearts ehdottomuuden oivaltamisessa seurat saavat tehdä pelaajiensa ja vanhempiensa kanssa vielä pitkälti töitä.

Sosiaalisissa taidoissa pelaajilla on enemmän tekemistä, joten ensimmäiset vuodet toiminnassa harjoittelun ja pelaamisen edelle nousee sääntöjen hallinta, muiden kunnioittaminen, toimintaan sitouttaminen ja kiinnittyminen joukkueeseen ja kasvattajaan. Kasvattajan on oltava ehdottoman tasapuolinen, hänen tulee välttää lupaamista asioita ja oltava tarkka ja läsnä oleva. Kasvattajan on ansaittava lapsen kunnioitus, jotta hän kykenee ohjailemaan ryhmää jatkossa. Ollakseen lapsen kunnioituksen arvoinen, on kasvattajan toimittava aikuisena eri lailla, kuin mihin lapsi on tottunut. Sosiaalisista ja käyttäytymiseen liittyvistä ongelmista kärsivä lapsi on kohdannut elässään kaksi menetystä. Hänellä ei ole ollut turvaa ja pysyvyyttä aikuissuhteissaan eikä hänelle ole rakennettu yhteisiin sopimuksiin ja aikuisen laatimiin sääntöihin, joiden noudattamista myös valvotaan turvallisuustekijän nimissä. Kaiken muun lisäksi kasvattajan on kyettävä välittämään lapsille viesti kaikkien tarpeellisuudesta ja oikeutuksesta tasapainoiseen elämään.

Pelaamisen ja harjoittelun lisääntyessä kasvattajan rooli muuntuu enemmän valmentajan ja mentorin rooliksi. Tapaamiset muuttuvat harvemmiksi ja lapset saavat tilaa itselleen etsiä suuntaa elämälleen. Valmentaja kannustaa lapsia tekemään koulunsa kunnolla muita lapsia ja aikuisia kunnioittaen. Ongelmien ilmaantuessa valmentajalla pitää olla mahdollisuus olla tavoitettavissa lapsen ja perheen tukemisessa. Ongelmia ilmaantuu koulunkäynnissä, oppimisessa, pelaamisessa, sosiaalisissa suhteissa ja kaikessa elämän haasteessa. Icehearts valmentaja pyrkii etsimään joukkueelleen oikeantasoiset sarjat ja hän saattaa urheilussa kehittyneet lapset pelaamaan oman tasoissaan joukkueissa.

Kasvattajalle ja valmentajalle Icehearts joukkueessa tärkeimpien asioiden oivaltaminen ja sisäistäminen on arvossaan. Huolimatta oman historiansa aikana urheilussa koettujen voittamisen arvojen taakasta,

on kasvattajan ymmärrettävä, että välittäminen, tasavertainen kohtelu ja reiluus ovat voittamista tärkeämpiä asioita. Joukkue on taitotasoltaan ja lahjakkuudeltaan kirjava. Eniten ongelmia tuottavat pelaajat tarvitsevat ryhmää ja kasvattajaa eniten ja heidän kokemukset elästä ja reiludesta ovat eniten kolhiutuneet. Tämä aiheuttaa sen, että jaksakseen olla mukana, he tarvitsevat eniten tasavertaisuutta ja työtä luottamuksen saavuttamiseksi.

Sitoutuminen

Kasvattajalla on aikaa. Toiminnan pitkäkestoisuuden ansiosta hänen ei tarvitse odottaa toimintansa tuloksia nopeasti. Arjen hallinnan opettelu vie toisilta lapsilta aikaa monta vuotta kun taas toinen lapsi tuntuu oppivan asioita nopeasti ja kasvattajaa palkitsevasti. Erilaisuus tuottaa ongelmia. Kehityksen eriaikaisuus tuottaa ongelmia. Odottaminen on kasvattajalle tärkeä taito ja hänen kärsivällisyyttään kokeillaan laajalti. On pystyttävä erottamaan varsinkin ongelmallisissa vaiheissa oleelliset asiat ja keskityttävä niiden hoitamiseen. Kasvattaja on toimittanut lapsille omasta itsestään kaiken hyvän ja joskus jopa inhimillisen. Hänen kiintymisensä lapsiin on rasittanut, mutta sen kiintymyksen takaa löytyy lapsen vastavuoroinen kiintymys, jonka hän osoittaa toimimalla kasvattajan haluamalla tavalla enenevässä määrin. Päästyään vuorotellen ohi onnettomuuden lapset siirtyvät aikaisemmin oppineiden lasten tasolle ja kehittyvät sen jälkeen huomattavalla tahdilla. Tahti on sen verran kova, että kasvattaja ei muista sitä ja vaatii enemmän ja enemmän. Tässä vaiheessa valmentajan on oltava maltillinen ja pyrittävä nauttimaan aikaansaannoksistaan lasten kanssa edes hetken. Välillä kasvattajan on oltava kuin lapsi ja nautittava hetkestä.

Kasvattajan haasteelliset ajat

Ensimmäisellä ja toisella luokalla eli koulun alkuopetuksessa joukkueen toiminta on kaoottista. Pelaajat ovat siirtyneet leikkivästä päiväkotimaailmasta kouluun, jossa päivä on jaksettu aivan eri tavalla. Oppilaat käyvät koulua ja opettelevat uuden rytmin. Tämä ei kaikille sovi. Pojat joilla on vaikeuksia hienomotoriikassa, oppimisessa ja jotka kärsivät oppimiseen liittyvistä vaikeuksista aiheuttavat häiriötä koulussa. Kasvattaja voi tukea opettajia koulupäivän aikana antamalla jonkun verran yksityistunteja suurimmissa vaikeuksissa oleville pojille, jotka eivät normaalissa luokkatilanteessa kykene antamaan muille oppilaille työrauhaa.

Tämän lisäksi kasvattaja täyttää liikunnallisilla harrasteilla lasten iltapäivän, jotta heidän valvomaton vapaa-aikansa ei olisi liian pitkä. Kasvattajan kontaktit perheisiin jatkuu päiväkotimaisen päivittäisenä. Vanhemmat hakevat lapsen iltapäivän päätteeksi, jolloin kasvattaja tapaa pelaajan vanhemmat päivittäin tai ovat ainakin puhelinyhteydessä mikäli lapset osaavat koulumatkan itse.

Iltapäivätoiminnassa lasten oman toiminnan ohjausta lisätään, heidän käyttäytymisensä ongelmiin puututaan viiveettä ja heille opetetaan ryhmässä toimimisen saloja. Tässä vaiheessa kasvattajalla tulee olla nollatoleranssi suhteessa ei toivottuun käyttäytymiseen.

Kolmannella ja neljännellä luokalla ryhmän sosiaalinen kantokyky on kasvanut ja joukkuetta voidaan ruveta kasvattamaan. Toiminnan sääntöjen ja muotojen sisäistäminen on alkanut. Pelaajien vapaa-aikaa ei tarvitse kaikkien kohdalla enää valvoa ja iltapäivätoiminta hiipuu. Kasvattaja tukee seuraavia kasvattajia koululla ja panostaa urheiluun ja yhdistyksen asioihin enenevästi.

Viidennellä ja kuudennella luokalla kasvattaja pitää vuosittain kaksi leiriä. Kesäkuussa pidetään viikon tai kaksi kotiseutuleiriä ja ennen koulujen alkua noin viikon mittaisen etäleirin. Kasvattaja valmistautuu seuraavaan suuren haasteeseen ja hän saattaa lapset alakoulusta yläkouluun. Pelaajan historia kulkee kasvattajan mukana tiedoksi uuteen oppimisympäristöön.

Yläkoulussa kasvattaja on pelaajille tuki. Kaikki tietävät, että jos asiat eivät mene kaikkien haluamalla tavalla koulussa, kasvattaja tulee yhdessä koulun toimijoiden kanssa avaamaan solmuja. Yksityistuntien antaminen pelaajille tarpeen vaatiessa ei ole poissuljettua. Tämä työ ei varsinaisesti kuulu kasvattajalle, joten hän solmii siitä sopimukset koulun rehtorin kanssa. Yläkoulun aikana kasvattaja tukee pelaajien ammatinvalintaa ja korostaa koulutuksen merkitystä ihmisten tulevaisuuden kannalta.

Opiskeluvaiheeseen siirryttäessä kasvattaja on enää kuulolla. Hän puuttuu pelaajien mahdollisiin ongelmiin, muttei ole enää aktiivinen toimija. Pääpaino on muussa elämässä ja sen hallinnassa. Joukkue pelaa oman lajinsa sarjoja edelleen. Kasvattaja valmistelee poikien urheilun ja liikunnan jatkuvuutta ja tiedustelee pojille mahdollisuutta siirtyä pelaamaan alueen muiden joukkueiden kanssa.

Kaiken tämän lisäksi kasvattaja osallistuu yhdistyksen toimintaan. Markkinointiin, varainhankintaan ja uusien kasvattajien kouluttamiseen ja tukemiseen. Tukeminen ei koskaan ole Icehearts toiminnassa toisten työn tekemistä, vaan mukana olemista ja auttamista. Jokainen sitoutuneen kasvattajan on oltava valmis marginaali lasten kanssa toimimisen haasteisiin. Ei ole helppoa, mutta kannattaa ja tuottaa hedelmiä.

Kasvattajan pitää aidosti matkan varrella ylpiintyä joukkueesta ja sen pelaajista ja pitää kaikissa tilanteissa pelaajiensa puolta. Myös niinä hetkinä, jolloin omat pelaajat purevat. Lapselle, joka on tottunut olemaan paha, tämä välittäminen on erittäin kuntouttavaa pitkän matkan ja ajan aikana.

Perusta oma joukkue

Olet nuorekas lasten asioista kiinnostunut kasvatusalalle koulutettu tai kouluttautuva. Haluat auttaa lapsia ja perheitä. Olet kiinnostunut siirtämään intohimosi vaikkapa käsipalloa kohtaan tulevalle sukupolvelle.

Ota välittömästi yhteyttä Vantaan Icehearts ry:n toimistoon, koti- tai asuinkuntasi sosiaali- ja sivistystoimeen, perusta kuntaasi oma Icehearts ry ja tuota lapsille ohjattua vapaa-aikaa ja valmiuksia elää terveenä pappana ja mummona ystävaverkoston keskellä.

Pidät lapsiryhmästä huolta tuottamalla heille resurssit harjoitella yhteistä lajianne ja opettamalla heille työnteon ja menestymisen sekä hyvinvoinnin välinen silta.

Opeta heidät ottamaan vastuu joukkueen jäsenistä ja muista lähimmäisistään ja kunnioittamaan sääntöjä, jotka oikeasti turvaavat kaikkien hyvinvointia.

Olet valmis antamaan kaikille mahdollisuuden harrastaa oman kehityksensä vauhdissa lapsen tulevaisuutta eikä menestystä arvostaen. Opeta lapset hikoilemaan ja nauttimaan yhteisistä hetkistä niin harjoituksissa kuin suoritusilanteissakin. Vaadi heitä suoriutumaan parhaansa mukaan kaikkialla ja kunnioittamaan omaa ja muiden suoristusta.

Ole oikeudenmukainen ja pitkämielinen. Älä päästä heitä helpolla, koska helppoa ei ole missään. Anna lapselle paikka, jossa hän tietää olevansa tärkeä poika tai tyttö. Kunnioita lapsia ja heidän oikeita tekojaan. Kannusta, kehu ja moiti heitä heidän toimiensa vuoksi.

Vaadi lapsilta suvaitsevaisuutta näyttämällä itse esimerkkiä. Kiellä väkivaltainen toiminta toisia kohtaan. Pidä kynsin ja hampain kiinni lapsista, jotka toimillaan vesittävät yhteistä toimintaa, sillä he sinua eniten tarvitsevat. Anna kaikille aikaasi ja näytä tunteesi.

Etsi heille resursseja kaikkien merien pohjasta. Etsi joukkueelle yksi rahoittaja tai sata. Tee itsellesi työpaikka ja lapsille puitteet harjoitella ja elää elämänsä terveinä ja kasvata heistä harjoittelun avulla toiset huomioon ottavia yhteiskunnan jäseniä - yhdessä perheiden ja koulujen kanssa. Muista, että tarvitset aikaa. Tarvitset 12 vuotta. Tarvitset toimintaan sitoutunutta aikaa. Tarvitset lapsiin sitoutunutta aikaa.

Kiitos.